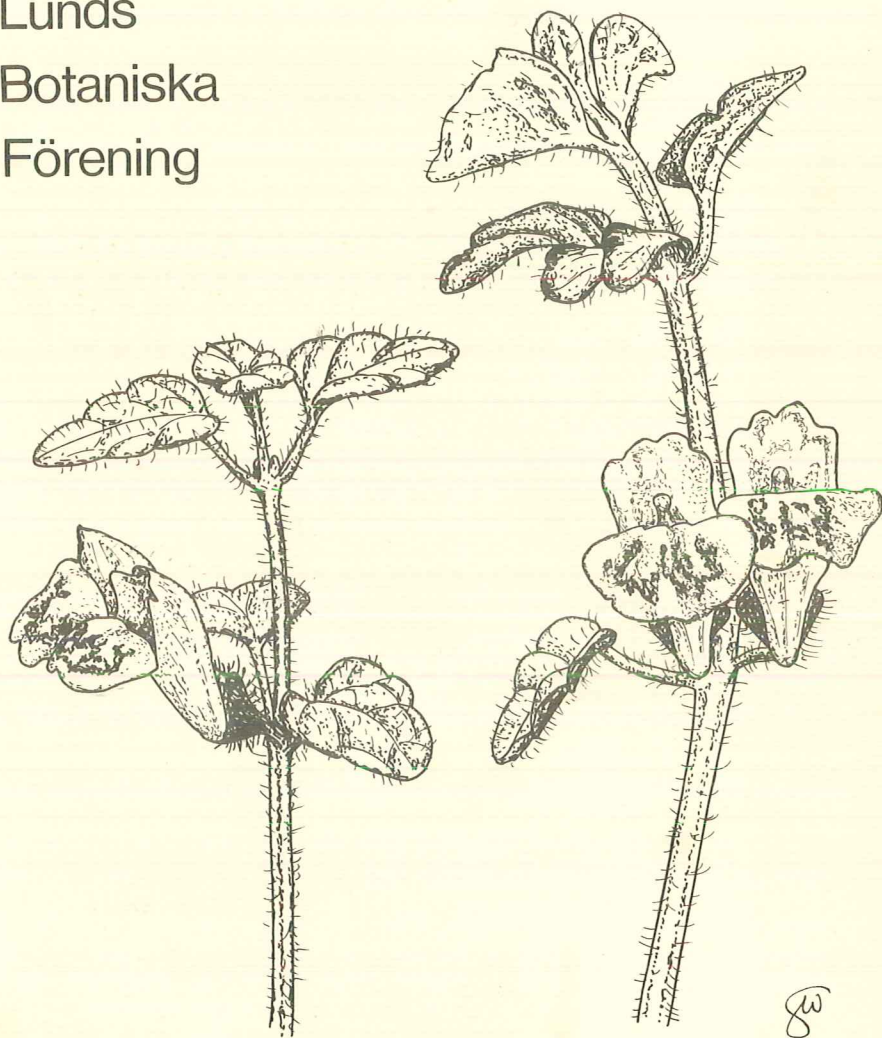

Lunds
Botaniska
Förening

LUNDS BOTANISKA FÖRENING 1973

Styrelse

Ordförande: Docent Sven Snogerup
Vice ordförande: Trädgårdsmästare John Kraft
Sekreterare: Fil.kand. Björn Aldén
Vice sekreterare: Fil.kand. Jimmy Persson
Övriga ledamöter: Docent Bolke Andersson, Fil.lic. Henrik Johansson,
Fil.kand. Tomas Lundborg, Intendent Hellmut Merker, Hushållslärare
Maja-Lena Nilsson, Direktör Helge Rickman

Funktionärer

Arkivarie: Fil. kand. Lennart Engstrand
Kassör: Fil.lic. Ulf Olsson
Redaktör: Docent Gunnar Weimarck
Redaktionssekreterare: Fil.kand Thomas Karlsson
Distributör: Fil.kand. Mats Gustafsson
Registrator: Redaktionschef Sten-Sture Forssell

Ombud

Intendent Bo Peterson, Botaniska Muséet, Carl Skottsbergs gata 22,
413 19 Göteborg
Professor Måns Ryberg, Bergianska Trädgården, 104 05 Stockholm
Fil.mag. Håkan Hytteborn, Växtbiologiska Institutionen, Box 559,
751 22 Uppsala
Professor Hans Luther, Djurgårdsvillan 8, Helsingfors 53, Finland

Sektionen Skånes Flora

Ordförande: Professor Henning Weimarck
Sekreterare: Direktör Karl-Evert Flinck

Sektionen Blekinges Flora

Ordförande: Greve Hans Wachtmeister
Sekreterare: Professor Björn Berglund

Slagsbild: *Scutellaria balearica* från La Calobra, Mallorca, tagen
av John Kraft. Ungefär 3 x förstorad. Teckning av Gunnar Weimarck.

Dr. Arvid Nilsson berättade 26 januari om skogsalmen, fältalmen och deras hybrider.

Skogsalmen, Ulmus glabra, är utbredd i större delen av Sverige och brukar uppdelas i två underarter, ssp. glabra (slättalmen) och ssp. montana (bergalmen). Slättalmen förekommer i Sydsverige och Mellaneuropa. Under neolitikum var slättalmen nästan helt bortträngd, men har sedan återhämtat sig, dels genom inplantering och dels genom att kulturtrycket minskat på den. Barken användes förr till mjöl under nödår samt ofta till kreatursfoder. Redan på 1500-talet och 1600-talet planterades almar i Sverige. Dessa almar bestod av flera arter och varieteter. Bland annat inkom den omtalade bergalmen. Denna förekommer dessutom spontant i Lappland och Norge. Förmodligen av mindre spontant ursprung växer bergalmen syd till Uppland, vidare västerut genom Mellansverige och längs västkusten till Göteborg. Dess närmaste spontana förekomster finner man i England, Skottland och på Irland. Bergalmen skiljer sig från slättalmen bl.a. genom att den har tjockare bark och blad, starkt hängande grenar som är svagt håriga, samt att bladen är mer långsträckta och lansettlika med trubbiga tänder. Ett flertal varieteter av skogsalmen är kända, t.ex. var. cornuta och var. trautwetteri. Den sistnämnda har håriga frukter och har hittats på Gotland och i Skåne. Många andra typer såsom paraplyalm, hängalm och blodalm har också beskrivits. På grund av de inplanterade almarterna uppstod en intensiv hybridisering mellan olika taxa, som för närvarande gör livet surt för dendrologerna.

Den andra spontana arten, fältalmen, Ulmus carpinifolia, förekommer vild på Öland och Gotland samt på de danska sydbäarna. Fältalmen förekommer också förvildad, men mycket sällsynt, i Skåne, där man bl.a. i Skanör-Falsterbo och Hälsingborg också kan finna hybriden U. glabra x U. carpinifolia. Åtskilliga varieteter, t.ex. var. pilosula, har beskrivits. De flesta får dock tydas som den omtalade hybriden och dess avkommor. En smalbladig form, var. hoersholmii, finns bl.a. planterad utanför Grand Hotel i Lund. Fältalmen förökar sig till skillnad från skogsalmen huvudsakligen med rotskott. Dess intensiva rotskottbildning kan ibland orsaka bekymmer. Vid Ålabodarna hotar den att konkurrera ut Equisetum telmateja från dess enda fastlandslokal i Sverige. Fältalmen skiljer sig från skogsalmen också genom att nötterna i vingfrukterna är placerade mer terminalt samt att bladskäften är längre. Fältalmens dåliga frösättning kan tyda på att den tillhör en sydlig proveniens och att den ursprungligen är kulturspridd. I England misstänker man att fältalmen och flera andra almarter kan ha införts av romarna. Förutom de uppenbart kulturspridda almarna finns i England ett flertal endemer, t.ex.

Ulmus procera (närstående Ulmus laevis). Även i Sverige finns flera infödda arter. Ulmus stricta är en art, eller semiart, med strikt pyramidalt växtsätt och vars huvudutbredning ligger på Cornwall. En annan form, närstående Ulmus plothii, med mycket små blad med symmetriska bladbaser, har spritts i Sverige. Moderträdet återfinns i Ystad. Brokiga bladformer och former med rund trädskrona ses också här och var. Ulmus x hollandica är ett samlingsnamn för kulturformerna av hybriderna U. glabra x U. carpinifolia. En klon av denna hybrid finns vid Falsterbo kyrka.

Dr. Nilsson avslutade sitt föredrag med att visa diagram över biometriska värden och fertilitetsundersökningar från många av de taxa som ingår i dagens kulturalmar samt de spontana almarna.

Doc. E Sjögren, Uppsala, höll den 9 mars föredrag om växtsamhällen och miljöproblem på Madeira och Azorerna.

Madeira, som egentligen består av en grupp öar, har en yta på 728 km² vilken inhyser starkt kuperade landskap med bl.a. berg över 1800 m. Syd- delarna är låglänta och torra. Mot norr blir landskapet mera bergigt och nederbörden är i de högre områdena över 3000 mm per år. På grund av skillnader i nederbördsmängd mellan olika delar och nivåer märks en stark zoner- ing av växtsamhällen. Madeira koloniserades först i början på 1400-talet och kulturpåverkan, bl.a. i form av odling, har varit tämligen ensidig. Man odlar sockerrör, bananer och vin. På sämre mark odlas Pinus pinaster och Eucalyptus globulus, vars hårda virke bl.a. används för framställning av pappersmassa. Man blev tidigt tvungen att terrassera sluttningarna för att underlätta odling och vattenförsörjning. Numera läggs många åkerlappar ned och erosionen griper snabbt in. På bergen har man getter och får och bet- ningen är stark. Fram till 1850-talet var betesgången rätt normal och växt- täcket tog ringa skada, men invånarantalet har sedan ökat mycket snabbt och nu orsakar betningen svåra erosions-skador. På sluttningar lossnar sto- ra sjok av de lösa jordlagren och glider nedåt. Mossor ersätter ofta kärll- växterna på hårdbetade ställen, men även vissa gräs dominerar stundom, t.ex. Aira och Agrostis castellana. Örnbräken, Pteridium aquilinum, indikerar också överbetning. Den naturliga vegetationen trängs undan i raviner och dalgångar där djuren inte kommer åt och avverkning av skog är svår. Numera har införts statlig skogsvård och barrträd planteras så att den värsta ero- sionen stoppas. Att den inhemska vegetationen, bl.a. bestående av en mängd endemer, är mycket känslig för intrång av främmande arter visar följande exempel. Ulex europaeus och Sarothamnus scoparius infördes som skydd åt barrskogsplanteringar (s.k. läplantering). Det visade sig att Ulex trivdes utmärkt och spred sig våldsamt, med följd att både de planterade tallarna och en del av den naturliga vegetationen utkonkurrerades. Det viktigaste

för att skydda många av de utrotningshotade inhemska arterna är att försöka skydda biotoperna och rensa ut de introducerade arterna. Av naturliga arter nära kustzonen kan nämnas Euphorbia piscatoria (endem) och ett samhälle dominerat av Aeonium och Nutanthus salicinum. Även flera mediterrana gräs och kulturspridda ogräs ingår, t. ex. Andropogon hirtum och Opuntia ficus-indica, vilken uppträder som ren klippväxt. I högre områden, i den s.k. molnzonen, finner man en äkta madeirensk flora med endemer. Snårskogar med dominerande Erica arborea, E. scoparia och Laurus canariensis uppträder i dalgångar. Många av de ingående arterna har Laurus-blad, t.ex. Persia, och är rätt svåra att skilja. På fuktdrypande klippor växer de flesta endemerna. En mängd ormbunkar uppträder här. Trichomanes radicans, som även finns i Pyrenéerna, kan betecknas som ekologisk indikator på hög luftfuktighet. Vidare förekommer endemerna Euphorbia mellifera och Senecio madeirensis samt ett samhälle vilket kan betecknas som Clethro-Laureon (av dominanterna Clethra och Laurea arborea). Några arter känns igen från oceaniska delar av Europa, t.ex. Digitalis och Asplenium marinum. Levermossor är också talrika och vanliga släkten är Frullania, Porella och Radula, vilka ofta får sällskap med ormbunken Hymenophyllum tunbrigense.

Ögruppen Azorerna omfattar nio öar uppdelade på tre grupper, vilka alla är av yngre ursprung. Verksamma vulkaner och heta källor förekommer än. Klimatet är tempererat oceaniskt och man odlar mest olika sädesslag, t.ex. majs, med också en del vin. Den största delen av kulturlandskapet upptas dock av betesmark. Den relativa fuktigheten är mycket hög, ca. 90% vid kusten. Öarna är starkt slutlande och har ofta skarp vegetationszonering. På sina håll kommer svavelångor upp ur marken och kärlväxterna är där mycket fåtaliga. Dominerar gör Calluna. Vid kusten växer Festuca petraea, Myrica faja och den från Sydafrika införda Mesembryanthemum acinosifolium. På lavaströmmarna är växttäckets tunt men nämns kan Euphorbia azorica och på finkornigt material ruggar av Juncus acutus. Myrica faja, som finns på alla öarna, hotas att konkurreras ut av Pittosporum undulatum. Den sistnämnda har tidigare använts vid läplanteringar för apelsinodlingar. Ännu en införd art, Hydrangea hortensis, (vilken användes istället för stängsel!) har visat sig vara ett besvärligt ogräs och har trängt undan Erica azorica till dalgångar. Som exempel på höjdzonering togs ön Pico med sin 2300 m höga vulkan. Berget består mestadels av lättroderat material med extremt stor vattengenomsläpplighet. Stora basaltryggar bryter igenom här och var. Längst ned växer Calluna, Erica azorica och Laurus canariensis. I molnzonen finner man endemerna Ranunculus cortusifolius och Euphorbia stygiana samt Luzula purpureosplendens. Där vattentillgången är god dominerar Sphagnum-mattor med arterna S. squarrosum, S. palustre och S. centrale. Även Calluna och

Daboecia växer här. Ovan 1500 m växer lägre buskar och ljungväxten Daboecia azorica. Vid ca. 2000 m finns bara ett fåtal kärlväxter kvar, bl.a. ljung och Thymus caespitosus. På 2200 m höjd saknas kärlväxter och mossorna Racomitrium lanuginosum och Andraea rupestris dominerar.

Även Azorererna har stora problem med erosionen. Successionen är annars vanligen snabb där erosionen är begränsad och en tidig kolonisatör är Juniperus brevifolius. På torrpområden är det som vanligt överbetat, med följd att marken eroderat sönder. Naturskydd i form av skydd av hela biotoper är nödvändig för att florans skall kunna bevaras intakt. Vulkankratrar är särskilt skyddsvärda, då de hyser en mängd endemer.

Prof. K.-H. Rechinger, Wien, visade den 6 april diabilder från Persien under titeln: Botanische Reise in Nordwest-Persien.

Persiens flora är under bearbetning och omfattar 8000-9000 arter varav hälften hittills behandlats i Flora Iranica.

Resan börjar i Gilan, en provins vid Kaspiska havet. Vid kusten är det flackt och sumpigt och många kosmopolitiska växter förekommer här. Högvuxna Carex-arter, Phragmites och Iris pseudacorus känns igen. Området är starkt uppodlat och vidsträckt risodlingar hör till landskapsbilden. Något söderut sträcker sig Elburzbergen i en vid halvcirkel. Klimatet är fuktigt med nederbördsmängder mellan 2500 och 3000 mm/år. Här finns gott om skog och på bergen ligger ännu en del snö kvar. I gläntor finner man en rik undervegetation med flera Rubus-arter och Hedera. Skogarna domineras av Fagus orientalis och Quercus-arter. I de nedre regionerna växer endemerna Parrotia persica och Pterocarya caucasica. Många arter i skogarnas fältskikt känns igen från Europa, t.ex. Struthiopteris, Petasites officinalis och Chrysanthemum parthenium. Den endemiska Campanula lactiflora finns också här. Längre upp på bergen är betningen hård och Pteridium aquilinum dominerar. Taggiga och torrälskande buskar är vanliga. Astragalus-arter sätter ofta sin prägel på florans och så mycket som 900 arter i Persien gör att var tionde art rent statistiskt är en Astragalus. Även Verbascum med 200-300 arter och Cousinia (400 arter) hör till typväxterna för torrare områden.

Färden går vidare över torra högplatåer med konstbevattning upp till Tallisch eller strax söder om nämnda provins, vilken huvudsakligen tillhör Sovjet. Provinsen är till större delen stepp- och halvökenartad. Endast på våren är florans rik med exempelvis ruggar av gräset Pennisetum orientale och de kuddartade, taggiga Acantholimon-arterna, varav många är endemiska. Till våraspekten räknas också flera Ranunculus-arter, Pedicularis och Pri-mula auriculata.

Sawalan-bergen, som är nästa mål, ligger i provinsen Azerbaidjan. Den ti-

digare aspekten visar sig även här vara den rikaste med Aethionema pulchellum, Verbascum szovitsianum, Scutellaria orientalis, Alkanna orientalis, Onosma- och Heliotropium-arter. Umbellat-släktet Zozimia är en specialitet för Persien och delar av Centralasien. Vägrenarna i Qara Dagħ vid Araxes-floden har en torftig men ändå tämligen artrik flora med flera Helichrysum-arter, Euphorbia niciciana, Salvia, Cousinia, Centaurea och Jurinea, t. ex. J. multicaulis. I Sawalanbergens högre regioner (ca. 3000 m) finns ängsfragment med dominerande Papaver bracteosum. I den högalpina florran ingår Cerastium cerastioides, Androsace villosa, Oxyria digyna, Erysimum nanum, Erigeron-arter samt endemer såsom Campanula savellanica och Oxytropis savellanica. På 4000 m.ö.h. vidtar blockmarker med bl.a. Papaver. Vegetationen når upp till 4400 m.ö.h. Högsta toppen i Sawalan är över 4800 m.

Sista delen av resan förläggs i Kurdistan. Klimatet är här annorlunda och speciellt torkan är accentuerad. Betingelserna för odling är härav mycket dålig och konstbevattning är flerstädes en nödvändighet. Vid de få vattendragen, som vanligen torkar ut under sommaren, växer Salix acmophylla. Området är mediterrant influerat med hårdbladsekar och ytterst få barrträd. Quercus brantii dominerar bland träden. I fältskiktet dominerar taggväxter, t. ex. Cousinia, Onopordon och Echinops. Vanliga är också Centaurea imperialis, Ziziphora rigida, Phlomis rigida och Achillea filipendulina.

Prof. Rolf Y. Berg, Oslo, höll den 27 april ett rikt illustrerat föredrag om Australiens flora med titel: Botanisk resa från Västaustraliens bush till Australalpernas snölegor.

Sydvästra Australien är första anhalten. Detta område anses vara ett av världens rikaste floraområden. Klimatet är mestadels mediterrant. Den vanligaste livsformen är buskar. Samhällen med högre buskvegetation kallas vanligen bush el. scrub. I bushen förekommer acacior och 1000-tals arter av familjen Myrtaceae. De artrikaste släktena i Myrtaceae utgöres av Melaleuca och Callistemon. En vacker representant är busken Verticordia grandis, med stora röda blommor. Det viktigaste släktet är dock Eucalyptus med 100-tals arter, varav kanske den mest typiska är Eucalyptus macrocarpa, med sina jätteblommor. En annan dominerande familj är Proteaceae med 40 släkten och ca 1000 arter. Hakea och Banksia är två stora släkten. Banksia har toppställda, ofta mycket stora, huvudlika blomställningar med flera tusen blommor. Bladen är styva och grovsågade. Två arter, Banksia menziesii och B. grandis är speciellt framträdande i bushen. Banksia och många andra är pyrofyter, vilket innebär att spridning och groning delvis är betingad av bränder. Casuarinaceae är en familj vilken är endemisk i Australien. Familjen Epacridaceae, sydljungväxter, utgör en sydlig motsvarighet till Ericaceae. En representant för familjen är Conostephium pendulum,

pärblomster. I den primitiva familjen Dilleniaceae förekommer flera arter, som sprids med myror, t.ex. Hibbertia hypericoides. Dessa arter kallas myrmekochorer och har speciella bildningar på fröna som kallas elaiosom. Spridning med myror är för övrigt mycket vanlig i Australiens växtvärld.

En mera lågvuxen typ av busksamhälle benämnes "heath". I den förekommer bl.a. små Banksia-arter (ofta spridda med små pungdjur), små kottepalmer av släktet Macrozamia, flera Rutacéer och Proteacéer samt den märkliga familjen Santoriaceae, grästräd. I torr sand hittar man meterhög Drosera-arter och i våtare sand förekommer rena myrväxter, såsom Utricularia. Vidare österut inåt kontinenten blir vegetationsperioden allt kortare och i centrala och norra delarna breder öknar ut sig. I gränsen mellan fuktigare och torrare klimat finns ett speciellt vegetationsbälte kallat malé. I detta växer mångstammiga buskar och träd, spec. Eucalyptus. Strax innanför malén dominerar det smått livsfarliga piggsvinsgräset, Triodea, med täta ruskor av oknäckbara sylvassa blad.

Trots torkan har inga succulenter utbildats i området. I stället har många växter s.k. "lignotubers", extremt motståndskraftiga rötter, som efter brand åter skjuter skott. Acacior och saltbuskar är typiska för detta torra område, medan Eucalyptus saknas helt. Längre österut förekommer saltbuskstepp med många Chenopodiaceer, t.ex. Kochia. Efter regn blommar bl.a. den mera välkända och vackra Clianthus speciosus. Detta eremeiska floraelement är helt skilt från Västaustaliens flora och anses huvudsakligen bestå av före detta havsstrandsväxter.

I Sydaustralien präglar odlingar och betesmarker landskapet och en mängd mediterrana ogräs har inkommit, t.ex. Asphodelus.

Östaustralien har mera jämnt nederbörds klimat och i alla samhällen dominerar Eucalyptus. Tre olika samhällen kan urskiljas. Längst i väst har vi ett savannartat Eucalyptus-samhälle. Längre österut vidtar torr sklerofyllskog, vilken är tydligt tvåskiktad. Översta skiktet består av Eucalyptus-träd, vilka släpper igenom det mesta av solljuset. Det understa skiktet är därför extremt välutvecklat och består av ett mycket tätt och artrikt busksamhälle. Här växer Banksia marginata, B. ericifolia, jordorkidéen Cryptostylis, Epacris longifolia (sydljung), den väldoftande Myrtacéen Boronia och många, många andra.

Närmare kusten är nederbörden högre och den tredje formationen, fuktig sklerofyllskog, vidtar. De högsta Eucalyptus-arterna växer här. I undervegetationen finner man kottepalmen Macrozamia communis, trädorbunkar av släktena Cyathea och Dicksonia. Vidare förekommer Araucaria, rumsgran, och den mycket rikblommiga Grevillea robusta. Längre norr ut längs ostkusten vidtar subtropisk till tropisk regnskog. Denna utgör en del av ett icke-australiskt element, nämligen det indo-malayiska floraelementet. Palmer

Ficus-arter men också en del Eucalyptus-arter dominerar skogen. En rätt otrevlig växt i undervegetationen är Laportea gigas, vilken har kraftigt brännande hår. Epifyter är mycket vanliga och typiska är bl.a. Asplenium nidus, fågelbobraken. På högre nivåer och süderut har vi tempererad regnskog med Notofagus, sydbok.

En sista tur går till Australiens högsta berg, Kosciusko, 2200 m.ö.h. Trädgränsen bildas av fjällbjörkrika Eucalyptus niphophila och ligger vid ca 2000 m. Nedre alpina regionen utgöres av ris- och ljunghedar. Den mycket dvärgbjörkrika rutacén Fibaria dominerar tillsammans med ljungliska Grevillea och Kunzea. Den enbusklika Podocarpus lawrencii klänger längs klippor, och andra dvärgbuskar, t.ex. Pentachondra pumila i Epacridaceae, finns här också.

Högre delar uppvisar en otroligt rik örtvegetation med vita mattor av Neopaxia (Montia) australasica, gentianor såsom Gentianella diemensis och compositen Celmisia longifolia. Intill snön växer Ranunculus anemoneus, Epilobium, Luzula och Plantago.

Den smått fantastiska resan genom Australiens mångskiftande växtsamhällen var därmed över och föredraget avrundades med en kort diskussion.

Björn Aldén

ÖLANDSEXKURSIONEN PINGSTEN 1973

Exkursionen utgick med buss från Landskrona och Lund och hade - inberäknat de tillresande, som anslöt i Färjestaden på Öland - samlat ca. 50 personer. Samling skedde kl. 14.00 vid hotell Skansen, där en del av deltagarna var förlagda, och där vi intog de flesta måltiderna, medan huvudstyrkan var förlagd på vandrarhemmet i Ölands Skogsby.

Första exkursionsmålet efter lunchen var den klassiska lokalen för Coe-loglossum viride (grönkulla) mellan Kalkstad och Lenstad i Torslunda sn. Detta område befinner sig just nu i stark igenväxning. Typiskt för detta successionsstadium är en nästan explosionsartad örtvegetation. Artrikedomen var också påfallande, och för dem, som aldrig tidigare besökt lokalen, överväldigande.

Flitiga noterare var Stig Blixt, Maja-Lena Nilsson och Bertil Widerberg, som fick ihop ca. 150 arter. För orchidévännerna var, förutom grönkullan, som är ganska vanlig i området, av intresse: Dactylorhiza sambucina (Adam och Eva), Gymnadenia conopsea (brudsporre), Orchis mascula

(St. Pers nycklar), O. militaris (johannesnycklar), O. morio (göknycklar) och O. ustulata (krutbrännare). Vidare fanns Ranunculus arvensis (åkersmörblomma) och R. illyricus (ullsmörblomma), Globularia vulgaris (bergs-skrabba) och Galium triandrum (färgmåra). En hybridplanta av Viola canina x punila (hundviol x dvärgviol) var synnerligen välformad och rikblommig. Dvärgviolen sågs på de allra flesta lokalerna.

Som ovan nämnts är område: under igenväxning. Påfallande stora buskar av en, hagtorn, slån, getapel och rosor börjar breda ut sig och har på sina håll redan slutit sig till ogenomtränglig buskkrafft. Lokalen är egentligen en nordvästlig utmark till stora alvaret och var för några tiotal år sedan väl hävdad av betande kor och hästar. Denna igenväxning är nu en allt för vanlig syn på Öland, i motsats till förr, då överbetning, som vid några tillfällen bedrivits på stora alvaret, kunde iakttagas. Den överväldigande blomrikedomen i det första igenväxningsskedet är tyvärr att betrakta som början till slutet, och om inga åtgärder vidtages kommer området så småningom att bli en ogenomtränglig buskskog, vilket redan inträffat på många ställen.

Den andra och sista lokalen för dagen var Lenstad mosse i Torsslunda sn. Som det var mitt första besök här, frapperades jag genast av vegetationens likhet med vissa delar av Träskmyr på Gotland, där Orchis palustris (kärrnycklar) brukar växa i kantzonen högstarräng. Jag nämnde också detta till vår vän och ciceron Fred Svensson, som var nog vänlig att följa oss alla dagar och hjälpa till med exkursionsledningen. Fred svarade genast: "Jamen här har kärrnycklar även funnits en gång, på sin enda kända växtplats på Öland". Frånsett det våtaste området så håller även Lenstad mosses randområden på att buskas igen. På sina håll var det med största möda man kunde ta sig fram genom de vassa busksnären. I en väte hittades Plantago tenuiflora (dvärggroblad eller sutt) och som vanligt sittande som en tät skäggstubb i den uttorkade väten. Vi såg dessutom bl.a. Ophrys insectifera (flugblomster), Pinguicula vulgaris (tätört) och grönkulla.

På pingstdagens morgon besöktes Halltorps hage i Högstrums sn. Platsen är en av de lättillgängligaste lokalerna för Cypripedium calceolus (guckusko) samt den enda lokalen för den stora ekbocken (Cerambyx cerdo) i Sverige. Halltorps hage är en synnerligen artrik ängsskog, som även visar egendomliga mosaiker av hedskogskaraktär genom sådana inslag som t.ex. Maianthemum bifolium (ekorrbar).

Guckuskon hade emellertid ett par snygga blommor och platsen var ordentligt nerbalad efter allt fotograferande, men dess bättre, inte skadad av plantgrävare, som jag hört ryktas. Förutom guckuskon fanns här Dactylorhiza fuchsii (skogsmariehand), Epipactis helleborine (skogsknipprot), brudsporre, Listera ovata (tvåblad), Neottia nidus-avis (nästrot), krut-

brännare och johannesnycklar samt massor med avblommade St. Pers nycklar. Även de båda nattviolerna, Platanthera bifolia (vanlig nattviol) och P. chlorantha (grönvit nattviol), kunde studeras. Vidare fanns Carex digitata (vippstarr) och C. sylvatica (skogsstarr) samt Melampyrum cristatum (korskovall), M. nemorosum (lundkovall), och M. pratense (ängskovall). Ett 60-tal arter noterades, vilket knappast gör lokalen rättvisa. Men dels är det våraspekten, som är området verkliga finess, och dels hade vi ju just då exkursionens enda riktiga regnskur.

Den östligaste och högst belägna delen av hagen rensades upp ganska ordentligt för ett par år sedan, men även den västligare och våtare delen borde nu få en ordentlig uppröjning. Här håller de alltmer tätade hassel- och askslyna på att helt täppa igen stora ytor, som dock ännu håller en synnerligen rik örtflora. Det är inte otroligt att guckoskon skulle ha större möjligheter att sprida sig i området, om det öppnades och blev betydligt ljusare än vad som nu är fallet.

Före lunchen besöktes den trevliga alvarheden söker om Borgholms slottsruin. Mellan slottsruinen och Solliden brukar alltid hylsnejlikan Kohlruschia eller Petrorrhagia prolifera hittas. Här fick vi även tillfälle att se Melica ciliata (grusslok) i blom. Grussloken som senare på sommaren lysar som silver, var ganska svår att känna igen nu i blommande tillstånd. I den kortsnaggade örtmattan vid drottningstatyn brukar Medicago minima (sandlusern) sitta. Trots ivrigt sökande lyckades vi denna gång tyvärr inte med att hitta arten.

Efter en stärkande lunch ställdes färden norrut mot Byerums Sandvik. Besöket här kan lämpligen uppdelas på fyra lokaler:

1. Övergången mellan alvarmark och låg tallskog med grässvål. Helianthemum oelandicum (ölandssolvända), som för resten även sågs på den första lokalen vid Kalkstad-Lenstad, prålade med sina lysande guldgula silkespapperstunna kronblad bland stora fält av rödviolett-blommande Allium schoenoprasum (gräslök). Inne bland de låga tallarna mötte oss en flock flugblomster på en mark, som verkade alldeles för torr, där de växte tillsammans med Trifolium montanum (backklöver), Polygonatum odoratum (getrams), Polygala amarella (rosettjungfrulin) och - längre in bland tallarna i en glänta - en svärm av Cephalanthera longifolia (svärdsyssla).

2. Äldre tallskog norr om landsvägen, risig och trist med en mosaik av ängsskogs- och hedskogsväxter. Inne bland risiga tallar och blåhallonsnår, taggiga getaplär och annat bråte finns en ganska rik lokal med Galium rotundifolium (gotlandsmåra). Här finner man så egendomliga konstellationer som blåbär och lingon tillsammans med svärdsyssla och Laserpitium latifolium (spenört).

3. Stranden norr om pensionatet. Ölands enda raukområde med Blå jungfrun

simmande utanför i sundet. Här växte strandkvickroten, för en gång skull helt äkta och okomplicerad. Där vanlig kvickrot finns i närhet hittar man sällan ren strandkvickrot, men så mycket mera av hybrider. I sanden fanns dessutom ett starkt begränsat bestånd med Carex acuta (vasstarr). Några små plantor av Eryngium maritimum (martorn) samt Carex arenaria (sandstarr), Lathyrus maritimus (strandvial) och de båda praktfulla dynggräsen Elymus arenarius (strandråg) och Ammophila arenaria (sandrör).

4. Tallskogen mellan sandstranden och vägen som går längs stranden norrut från pensionatet. Under tallarna stora mattor av Arctostaphylos uva-ursi (mjölon) samt flera andra ris, såsom Chimaphila umbellata (ryl) och Moneses uniflora (ögonpyrola). På ömse sidor om vägen brukar Epipactis atrorubens (nejlikknipprot) växa, och det gjorde den även nu. Visserligen inte blommande men lätt igenkännliga med sina rännformade blad och oftast buktlikt växande med flera stänglar från samma punkt.

Hemfärden gjordes sedan utefter den östra sidan, där vägen passerar genom gamla bondbyar och längs rader av väderkvarnar. Ca. 1 km söder om Runstens kyrka stannade vi för att visa en lättillgänglig lokal med Carex ligERICA (ölandsstarr). Den växer här i stor myckenhet i igenvuxna åkrar. På en kulle intill finns även en säker lokal för den lilla prydliga Carex obtusata (trubbstarr) som även fick betittas, varefter det var tid för hemfärd till Skansen och den väntande middagen.

Annan dag pingst besöktes först Coronilla emerus (gulkrönill), som växte i själva landborgsbranten omedelbart väster om vägen från Vickleby i Resmo sn. alldeles intill en parkeringsplats. Det var en meterhög praktfullt blommande buske.

För att bekanta oss med det verkliga alvaret stannade vi sedan väster om Gösslunda by i Hulterstads sn. Här kan den magnifika alvarheden överblickas, samtidigt som ett mindre skogsparti osökt ställer en i tvivelsmål om huruvida alvaret verkligen alltid varit en trädlös hed. När de första bönderna kom till Öland var kanske hela det nuvarande alvaret skog med ett hyggligt mullager, som inbjöd till skogsröjning och uppodling. Allt efter som sedan befolkningen ökade i antal åtgick allt mera jord och allt mera bränsle och byggnadsmaterial. Framför allt bör betestrycket ha ökat allt hårdare med erosion och jordflykt som följd. Den bilden känns väl igen från stora delar av Nordafrika och Medelhavsområdet. Må det härmed förhålla sig hur det vill, mitt i det torrbrända och jordfria alvaret finns i alla fall en skogsdunge med ansenliga träd och buskar av bl.a. alm, ask, björk, ek, en, getapel, hagtorn, lundalm m.m.

Besöket här gällde i första hand Viola elatior (storviol), som så gärna sitter inne bland enar eller i andra vassa buskar. Den måste vara synnerligen begärlig, eftersom den alltid sitter så väl skyddad. Vi hälsade även på ett fint bestånd Anthericum liliago (stor sandlilja), som endast har några lokaler på Öland.

Ett besök i Möckelmossen var planerat, men då tiden var knapp, inskränkte vi oss till att vända med bussen vid mossen och köra tillbaka mot öster för att bese den rika Euphorbia palustris-lokalen (kärrtörel), som ligger intill vägen till Resmo NNW om Stenåsa kyrka, varefter vi gjorde ett kort besök i Fred Svenssons hemtrakt, nämligen alvaret väster om vägen söder om Norra Vället. Här fick Fred tillfälle att visa sin egen lokal för dvärggrodblad, där den växte så där typiskt liten, ibland endast några mm hög och tätt som en skäggstubb. Här och där satt även Myosurus minimus (råttsvans), som så lätt förväxlas med dvärggrodbladet. I den kortbetade grässvålen stod mängder av Herminium monorchis (honungsblomster). I en av våtarna hittades småplantor av Sisymbrium supinum (kalkkrasse), som endast finns på Öland och Gotland och vidare i nordöst mot Ösel och Dagö och söder om Finska viken. Här brukar Prunella grandiflora (praktbrunört) blomma för fullt veckan före midsommar, men nu var vi för tidigt ute. Samma gällde de båda malörtarterna, Artemisia rupestris (stenmalörten) och A. laciniata (alvarmalört), som endast sågs i rosett men med fjolårets blomställningar kvarsittande.

Den sista lokalen före lunch var ett extremrikkärr på ömse sidor om vägen mellan N. Möckleby och Björnhovda, i Algutsrums sn., endast några hundra meter från avtagsvägen till Gråborg. Vegetationstypen var ett typiskt Sesleria coerulea (älvväxing) - Schoenus ferrugineus (axag) - samhälle med inslag av Molinia coerulea (blåtåtel), Carex hostiana (ängsstarr), C. lepidocarpa (näbbstarr), C. panicea (hirsstarr), Carex dioica (rålstarr) och C. flacca (slankstarr). Av orchidéer må nämnas: Dactylorhiza incarnata (ängsnycklar), D. incarnata v. cruenta (blodnycklar) och D. incarnata v. ochroleuca (vaxnycklar), Epipactis palustris (kärrknipprot), brudaporre, honungsblomster, tvåblad, flugblomster, St. Pers nycklar, johannesnycklar och nattviol.

Efter lunchen körde vi till den lilla böndbyn Arontorp, som är den klassiska lokalen för Adonis vernalis (våradonis eller Arontorpsros). Tyvärr var adonisen avblommad. Lokalen hotas allt mer av igenväxning. I området öster om lokalen finnes en hel rad igenvuxna åkerlyckor, som såvitt man kan se har varit kringvuxna åkrar, och som nu är ställvis helt ogenomträngliga. I smärre gläntor finns ännu växter, som vittnar om lokalens bonitet och örtrikedom, såsom Lathyrus vernus (vårärt), L. niger (vippärt), Dentaria bulbifera (tandrot) och Carex ornithopoda (fågelstarr). Efter Arontorpsbesöket startades hemfärden, och ca. kl. 20.00 var vi åter hemma igen.

Om man så här i efterhand ska utvärdera Ölandsbesöket mot bakgrunden av den tämligen nytillkomna broförbindelsen och därmed den avsevärt intensivare trafiken till Ön, kan jag väl knappast notera någon nämnvärd förändring. Som framgått av ortspresen och Kalmartidningen har en avsevärd förstörelse

noterats på vissa orchidéer och även fridlysta växter såsom Adonis. I slutet på maj sammankallade länsstyrelsen emellertid sitt folk och fick i hast tillstånd ett fridlysningsförordnande för alla Ölands orchidéer. Nu är det emellertid tyvärr så illa ställt med allmänhetens artkänedom, att de inte vet vad som är en orchidé eller vad som är lovligt byte, och detta ger fridlysningsförordnandet en ganska lös och osäker effekt. Vidare torde en ändå större fara ligga i fritidslokaliseringen och andra byggnadsaktiviteter, likaså den allmänna förslitningen av ömtåliga biotoper och dess motsats, den av upphörande hävdorsakade tidigare påtalade igenväxningen av alvarmarker, gamla beteshagar och utmarksgårdar. Tendensen är oroande, och fridlysningsningen av orchidéerna kan och bör därför följas av vidare utvidgade fridlysningsförfaranden, framför allt inriktade på att skydda stora, sammanhängande områden från alla former av vegetationsförstörelse, så att Öland ska kunna bevaras i ett så gott skick som möjligt till glädje för kommande generationer, som liksom vi vil besöka ön för att få njuta dess säregna natur och exklusiva flora.

John Kraft
W. Weibull AB
261 20 Landskrona

D O V R E E X K U R S I O N 4 - 9 A U G U S T I 1973

Ledare Gunvor Knaben, organisatör Sven Snogerup.

Deltagarna inkvarterades till ett antal av 25 på Kongsvold Fjeldstue och 5 på Dalholen Fjellsyn Camping. I detta antal är då inräknat ledarna och Clara Baadsnes från Norsk Botanisk Forening.

Själva Dovre-fjällen uppbyggs uteslutande av kalkrik skiffer och är de artrikaste i Skandinavien. Tack vare Gunvor Knabens stora lokalkänedom fick vi också se praktiskt taget allt i området. Vädret var något oregelbundet, men deltagarnas humör enbart uppåt.

Första dagen följde vi Gamla Kongevej, den gamla landsvägen från Grønbacken över Hjerkinnhø till Hjerkin. Övningen inleddes med att studera exkursionens "signaturväxt" Scirpus pumilus på dess först kända lokal i Syd norge. Vi kunde konstatera att den är mycket svårfunnen, eftersom man först vid närmare skärskådande skiljer den från mattor av Eleocharis quinqueflora eller Trichophorum caespitosum. Dess typ av växtplats, sommarupp-

upptorkande äng med låg vegetation, är rätt vanlig i trakten. Flera lokaler vore därför att vänta, men vi lyckades inte hitta någon ny under denna excursion.

Längs den lättgångna gamla vägen kunde vi sedan studera lågalpina ängar, präglade av rörligt vatten, mosaikartat blandade med egentlig fjällhed. Här kunde vi alltså bekanta oss med, resp. friska upp minnet av, alla vanliga och en del mindre vanliga fjällväxter. Några deltagare gav sig också av upp på toppen, och såg där bl.a. flera Draba-arter men ej den eftersökta D. nivalis. Mest uppseendeväckande fynd för dagen var väl Pyrola minor x norvegica.

Andra dagen körde vi till Rätåsjö norr om Dalholen och avancerade därifrån norrut längs och något uppåt Rätåsjöhöns ostsluttning. På grund av vädret fick vi avstå från att gå upp till toppen, men det botaniska utbytet blev trots detta gott. På grunda steniga stränder och i kärr invid sjöna fann vi ett stort antal Juncus- och Carex-arter, däribland grova, C. saxatilis-lika exemplar, som väckte viss debatt. Förmodligen ingår i det som brukar kallas C. saxatilis en del hybridogena, ofta nedsatt fertila kloner med mer eller mindre lokal utbredning.

Längre upp i sluttningen fick vi framför allt se en vackert utbildad Dryas-vegetation, ofta felaktigt kallad Dryashed men i själva verket ett samhälle präglat av hög näringshalt. Trots den sena årstiden fanns ännu enstaka Dryas-blommor, och för övrigt fick vi bl.a. se Luzula arctica.

Före hemfärden besökte ett mindre gäng en ö i älven, nedanför Dalholen, där det bl.a. växte Myricaria germanica trots att den saknades på stränderna omkring.

Tredje dagen åkte vi österut förbi Dalholen, och gjorde första anhalten vid älven vid Grimsbu öster om Folldal. Här har älven, längs buvarande och äldre älvarmar, avsatt stora ytor av sand, grus resp. sten av olika grovlekar. En del av dessa älvavlagringar utgör ännu öppna ytor utan sluten vegetation, och på dessa återfann vi en hel rad "nedspolade" fjällväxter. Vi såg bl.a. den sällsynta Carex bicolor, samtliga fjäll-Juncus-arter, Saxifraga-arter och Minuartia. I ytor av nyspolad, lös sand växte Salix daphnoides, som är nästan helt begränsad till lokaler av denna typ.

På hemvägen gjorde vi först ett stopp vid busshållplatsen i Dalholen. Där, på betad äng mitt i byn, växte åter Scirpus pumilus, här i ett stort bestånd, dominerande ett flertal kvadratmeter. Dessutom var här en massförekomst av Kobresia simpliciscula och en fin ängsflora även i övrigt.

Sedan hann vi också med en avstickare upp till Gunvor Knabens sommarstuga, belägen med en fantastisk utsikt över dalen. I ängarna däromkring fanns flera rätt stora ytor med Scirpus pumilus, förutom övrig fjällvegetation med bl.a. frodiga Gentiana-arter. Vi förvånades även över en Erigeron boreale-form med

upp till 9 korgar. En tur uppåt lågfjället bakom gav en uppfattning om den stora skillnaden mellan fjällheden och den av rörligt vatten präglade ången.

Fjärde dagen ingick med någorlunda väder, och vi vandrade uppåt Knutshö från Kongsvoll. I de lägsta klippslänterna började vi dagen med att beundra Artemisia norvegica. Sedan fortsatte vi uppåt en bäckravin. Just nu silade bara lite vatten mellan stenarna, men erosionsspår vittnade om kraftiga vårflooder. Vid och i vattnet växte bl.a. Ranunculus pygmaeus, Saxifraga rivularis, div. Epilobium-arter och Alchemilla glomerulans. Vi spejade efter Salix polaris, som ju skall karakterisera kalkfjäll, men vi fick leta en stund och konstaterade att den egentligen bara sitter i extrema snölegor, medan S. herbacea i övrigt dominerade även här. En hybrid av S. reticulata med någon av de små kryp-Salixarna beundrades, men exakt bestämning fann vi oss inte i stånd till.

Lite efter lunchdags kom vi upp till passet mellan Mellersta och Nordre Knutshö, och i sippervattensmarker där såg vi, de flesta för första gången, vad som kallas Phippsia concinna. Men många skumma exemplar sågs också, och concinna-typens artvärde ifrågasattes av några otrogna. Ett par av dem klängde bland topp-skravlet och påstod sig bestämt ha skådat Draba cacuminum, endemen.

Nedgången företogs i flera grupper längs olika mer eller mindre besvärliga vägar, men alla kom så småningom ned, de flesta välbehållna.

Femte och sista dagen ägnades åt Drivdalen, d.v.s. den stora dalen norrut från Kongsvold, genom vars botten den nuvarande landsvägen går. Den genomflyts av ån Svana, som får en serie kraftiga tillflöden från fjällen på båda sidor. Vi började med att under förmiddagen vandra uppför den gamla landsvägen, som i detta avsnitt kallas Vårstigen och som under några km löper uppåt i motsats till den nya vägen. Här fanns utefter vägen bl.a. högörtängar i björkskogen, präglade av rörligt vatten. I dessa spelar Aconitum septentrionale och Geranium silvaticum en framträdande roll, medan t.ex. Lactuca alpina i detta område bara förekommer i enstaka exemplar.

På många vindexponerade klipphällar högst upp, vid skogsgränsen, fanns bl.a. många rosetter av Artemisia norvegica. I fuktiga klippor fanns Saxifraga-arterna rikligt representerade, liksom t.ex. Carex misandra och Cystopteris montana. Här fanns också, på en flat yta mellan bergen, ett för trakten märkligt fattigkärr. Där fann vi Pinguicula villosa i tuvor i gungfly, och här fanns också välutvecklade och fertila hjortron, som man annars saknar på kalk-skiffern.

På eftermiddagen körde vi norrut genom dalen till en lokal nära Engan. Här fanns en utspolningslokal liknande den i Folldal, och här har funnits en fin nedspolningsflora med bl.a. Papaver radicatum. Nu kunde vi konstatera hur hela denna flora spolats bort igen av våldsamma högvatten, en god illustration till nedspolningsförekomsternas efemära natur.

På återvägen gjordes en anhalt vid Stölä-dalens mynning. Här blomnade några exemplar av Papaver radicatum ssp. ovatilobum vid väggkanten. I klippor intill fanns även Woodsia alpina, Agopyron latiglume (= Roegneria borealis), Potentilla nivea. På järnvägstunnels tak fann vi blommande Saxifraga cotyledon och Minuartia rubella. Bland våra sista intryck från trakten var även observationen av myskoxar på avstånd uppe i dalen.

Under hela exkursionen förekom också på kvällarna improviserade lektioner och diskussioner kring lokal-aktuella problem som t.ex. refugiefrågor, områdets geologi och div. växtgeografiska frågor.

Nedan följer en kompakt lista på de mer eller mindre utpräglade fjällväxter som demonstrerades under exkursionen. Tyvärr såg inte alla allting, bl.a. på grund av den något spridda framryckningen under delar av dagarna.

Asplenium viride	C. juncella	M. rubella
Athyrium alpestre	C. aquatilis	Stellaria crassipes
Cystopteris montana	C. vaginata	S. calycantha
Woodsia alpina	C. capillaris	Cerastium cerastioides
Equisetum scirpoides	C. saxatilis	C. alpinum
E. variegatum	Juncus arcticus	C. glabratum
Lycopodium alpinum	J. alpinus ssp. alpestris	Viscaria alpina
L. dubium (=fjällekotyp av annotinum ?)	J. alpinus ssp. nodulosus	Melandrium apetalum
Selaginella selaginoides	J. trifidus	Silene acaulis
Phleum commutatum	J. castaneus	Aconitum septentrionale
Agrostis borealis	J. triglumis	Ranunculus glacialis
Deschampsia alpina	J. biglumis	R. pygmaeus
Vahlodea atropurpurea	Luzula parviflora	R. nivalis
Trisetum spicatum	L. arcuata	Anemone vernalis
Poa alpigena	L. frigida	Thalictrum alpinum
P. arctica	L. sudetica	Papaver radicatum
P. stricta	Tofieldia pusilla	ssp. ovatilobum
P. flexuosa	Chamorchis alpina	Draba alpina
P. alpina	Coeloglossum viride	D. daurica
P. glauca	Leucorchis albida	D. dovrensis
Phippsia algida	Salix herbacea	D. norvegica
Ph. concinna	S. polaris	D. cacuminum
Roegneria borealis	S. reticulata	D. fladnizensis
Eriophorum scheuchzeri	S. myrsinites	Cardamine bellidifolia
Scirpus pumilus	S. glauca	Arabis alpina
Kobresia myosuroides	S. lanata	Sedum rosea
K. simpliciuscula	S. lapponum	Saxifraga cotyledon
Carex parallela	S. arbuscula	S. oppositifolia
C. capitata	S. hastata	S. nivalis
C. microglochim	S. myrsinifolia	S. tenuis
C. rupestris	S. phyllicifolia	S. stellaris
C. lachenalii	S. myrtilloides	S. aizoides
C. adelostoma	S. daphnoides	S. adscendens
C. norvegica	Koenigia islandica	S. cernua
C. atrata	Oxyria digyna	S. rivularis
C. misandra	Sagina saginoides	S. groenlandica
C. atrofusca	S. intermedia	Potentilla nivea
C. bicolor	S. caespitosa	Sibbaldia procumbens
C. bigelowii	Minuartia stricta	Dryas octopetala
	M. biflora	Alchemilla alpina

A. glomerulans	Phyllodoce coerulea	Pedicularis lapponica
Astragalus frigidus	Cassiope hypnoides	P. oederi
A. alpinus	Arctostaphylos alpina	Bartsia alpina
A. norvegicus	Oxycoccus microcarpus	Pinguicula villosa
Oxytropis lapponica	Empetrum hermaphroditum	Campanula uniflora
Myricaria germanica	Diapensia lapponica	Erigeron boreale
Viola biflora	Primula scandinavica	E. uniflorum
Epilobium alsinifolium	Gentiana nivalis	Antennaria alpina
E. hornemannii	Gentianella tenella	Gnaphalium norvegicum
E. anagallidifolium	G. ampestris	G. supinum
E. davuricum	G. amarella	Artemisia norvegica
Angelica archangelica	Polemonium coeruleum	Petasites frigidus
ssp. archangelica	Veronica fruticans	Saussurea alpina
Pyrola norvegica	V. alpina	Lactuca alpina
P. minor x norvegica	V. tenella	Hieracium alpinum
Loiseleuria procumbens	Euphrasia frigida	

Sven Snogerup

Inst. för syst. botanik

Ö. Vallgatan 18-20

223 61 Lund

EN THESIUM ALPINUM-LOKAL VID HÖGSBY
I KALMAR LÄN

På en grusås, c:a 10 m hög, belägen i rät vinkel med väg 23 mellan Högsby och Berga c:a 2 km SSÖ Högsby kyrka, hittades Thesium på den sydexpone-
rade sidan, på en sträcka av c:a 50 m, från vägen räknat västerut, den 1 ju-
li 1973. På åsens krön finns en serie stensättningar, runda gravliknande
låga kullar om 4-5 m i diameter och ungefär 1 m höga. Tyvärr har man varit
nog pietetslös att lägga en väg mitt i sydslänten och längs hela åsen för
att lösa utfarten för några nybyggda hus i åsens västligaste ända.

Lokalen i fråga hittades vid en färd från Gotland över Oskarshamn. Arne
Emanuelsson hade sett Thesium alpinum på en annan låg torrbacke väster om
Högsby kyrka för en del år sedan och ville nu försöka återfinna växten. Vi
sökte på denna lokal vid uppfärden till Gotland den 28 juni men kunde där
inte återfinna den. Lokalen var emellertid nu helt övervuxen med buskar och
högt gräs. Det var vid vår fortsatta färd mot Oskarshamn som vi fick se den
torra åsen SSÖ Högsby kyrka och beslöt att titta på den vid återfärden.

På krönet liksom på nordsidan av denna ås är likaledes igenbuskningen i
full gång och terrängen mer eller mindre svårframkomlig. Allt tyder på att

regelbunden betesgång och slåtter upphörde för minst tio år sedan. Tack vare den starka solexponeringen tycks den sydvända slänten ha kunnat hävda sig bra mot igenväxningen och är ännu tämligen fri från buskar fränsett enstaka nypon- och slånbuskar samt en och annan enbuske. Växtsamhället är präglad av torrmarksväxter och är inte helt slutet, ställvis fanns helt kala och torrbrända markpartier. Örtsvålen var sammansatt av ett femtiotal arter och gräsen utgjorde en avsevärt mindre del än vad som brukar vara fallet på liknande torrbackar.

Efter en halvtimmes sökande hittade Peter Bernström en Thesium-planta i den glesa och torrbrända Örtsvålen. När vi väl fått syn på växten hittade vi snart ytterligare ett trettiotal plantor i olika utvecklingsstadier, från nästan nedliggande gulbrunnröda plantor i frö till ännu blommande och upprättväxande individer med gråblågrön färg och vita blommor.

Eftersom Thesium är halvparasit sökte vi noga efter följeväxter och fann att gulmåran så gott som alltid växte intill men att även gråfibbla ofta fanns i närheten. Då Thesium växte på ett så begränsat område gjorde vi en snabbinventering av artsammansättningen i sydslänten på ett område intill c:a 50 m från vägen räknat.

Achillea millefolium	Röllika
Agrostis stolonifera	Krypven
Anthoxanthum odoratum	Vårbrodd
Anthyllis vulneraria	Getväppling
Arabis hirsuta	Londtrav
Arenaria serpyllifolia	Sandnarv
Briza media	Darrgräs
Calluna vulgaris	Ljung
Campanula persicifolia	Stor blåklocka
Campanula rotundifolia	Blåklocka
Carex pairae	Snårstarr
Carex pilulifera	Pillerstarr
Centaurea jacea	Rödklint
Centaurea scabiosa	Väddklint
Deschampsia flexuosa	Krustätel
Dianthus deltoides	Backnejlika
Festuca ovina	Fårsvingel
Filipendula vulgaris	Brudbröd
Galium verum	Gulmåra
Helianthemum chamaecistus	
ssp. chamaecistus	Solvända
Helictotrichon pratensis	Ångshavre
Hieracium pilosella	Gråfibbla
Hieracium umbellatum	Flockfibbla
Hypericum perforatum	Johannesört
Jasione montana	Monke
Lathyrus heterophyllus	Vingvial
Lotus corniculatus	Käringtand
Luzula campestris	Knippfryle
Phleum phleoides	Flentimotej
Pimpinella saxifraga	Bockrot
Plantago lanceolata	Svartkämpar

<i>Poa compressa</i>	Berggröe
<i>Poa pratensis</i>	Ängsgröe
<i>Polygala vulgaris</i>	Jungfrulin
<i>Potentilla argentea</i>	Femfingerört
<i>Scleranthus perennis</i>	Vitknavel
<i>Silene nutans</i>	Backglim
<i>Stellaria graminea</i>	Grässtjärnblomma
<i>Succisa pratensis</i>	Ängsvädd
<i>Thesium alpinum</i>	Spindelört
<i>Thymus serpyllum</i>	Backtimjan
<i>Trifolium arvense</i>	Härklöver
<i>Trifolium aureum</i>	Gullklöver
<i>Trifolium medium</i>	Skogsklöver
<i>Trifolium montanum</i>	Backklöver
<i>Torilis japonica</i>	Rödkörvel
<i>Turritis glabra</i>	Rockentrav
<i>Viscaria vulgaris</i>	Tjärnblomster

Vi fann också en Potentilla, som bäst syntes överensstämma med P. heptaphylla. Detta vore nog så anmärkningsvärt, då denna art åtminstone enligt Hultén inte är känd så långt norrut i landet. Emellertid är säker bestämning av verna-gruppen så sent på året, då både fröstänglar och vårblad torakat bort, tämligen så kritisk. Material har därför samlats för senare kontroll.

På åsens krön och nordsida fanns bestånd av blåbär och lingon. Artsammansättningen, som den framgår av artlistan, ger ett gott exempel på ett väl anpassat växtsamhälle, på en mark där man troligen aldrig gödslat men där betning och slåtter förekommit regelbundet.

John Kraft

W. Weibull AB

261 20 Landskrona

A T R I P L E X S A B U L O S A I F O R T S A T T E X P A N S I O N

Jag har tidigare i Botaniska Notiser, volym 120, årgång 1967, berättat om fyndet av Atriplex sabulosa på stranden mellan Strandbaden och Höganäs. Vid ett besök på denna lokal den 16 september 1973 kunde jag konstatera, att arten hållit sig kvar, om än i mindre individantal än vid upptäckten. Antalet varierar dock från år till år beroende på påverkan av högvatten och stormar. Arten växer nämligen rätt utsatt i bara sanden endast något tiotal meter från vattenlinjen.

Vid ett besök senare samma dag ett par kilometer längre norrut, närmare

bestämt badplatsen nedanför Tallbacken i Väsby socken, kunde jag till min glädje upptäcka flera livskraftiga bestånd av Atriplex sabulosa. Det är alltså tydligt, att arten befinner sig i fortsatt utbredning. Beläggsexemplar togs från denna sistnämnda lokal för att överlämnas till Botaniska Museet.

Strandmarken nedanför Tallbacken var ju tidigare känd för en av landets rikaste förekomster av Eryngium maritimum. Jag erinrar mig år under 1940-talet, då jag kunde räkna till mer än 100 individ av denna intressanta växt. Tyvärr har det gått utför med arten här såväl som på många andra platser utmed vår kust. Vid ovannämnda besök kunde jag trots ivrigt letande inte finna mer än tre små bestånd av växten, belägna relativt långt från varandra; de verkade inte heller vidare livskraftiga. Då växtplatsen inte undergått någon nämnvärd förändring, kan man tyvärr knappast finna någon annan förklaring till nedgången än plockning av ovetande eller oförstående besökare; växten inbjuder genom sin egenartade och vackra apparition direkt här till.

Helge Rickman

Månplan 1

216 18 Malmö

H A R G E N I S T A A N G L I C A F U N N I T S I S K Å N E ?

För ett par år sedan upptäcktes i en prästgård i Blekinge ett gammalt herbarium, innehållande cirka 450 växter, vilka insamlats för bortåt 150 år sedan - åren 1823-1825 - huvudsakligen i Ängelholmsområdet samt upp mot Hallandsåsen. Insamlaren var en ung student, Thomas Hain, och herbariet innehas nu av en efterkommande till denne, Direktör Claes Hain i Malmö. Denne har benäget berett mig tillfälle att gå igenom herbariet, och jag fann då i detsamma några saker, som jag tycker bör räddas ur glömskans djup.

Först och främst är det ett ark försett med etiketten "Genista anglica, engelsk ginst". Som växtplats anges: "ljungklädd kulle vid Huntly". Uppgiften är ju högst sensationell, då det mig veterligt är första gången som ett fynd av Genista anglica i Skåne skulle ha inregistrerats. Exemplaret utgöres emellertid endast av en liten kvist, som för mig visar sig mycket svårbestämbar, och jag vågar därför inte med bestämdhet påstå, att det rör

sig om Genista anglica. Å andra sidan överensstämmer den angivna lokalka-
raktären väl med de halländska lokaler, där växten i våra dagar finns.

Ett annat intressant ark är försett med påskriften "Ajuga ssp.". Väx-
ten är inte närmare bestämd, men det är ingen tvekan om att det är en Ajuga.
Som växtställe angives Engeltofta, och då Engeltofta uppgivits i Liljas flo-
ra av 1870 som växtplats för Ajuga genevensis, kan det röra sig om denna
art. Tyvärr är exemplaret i herbariet endast en topp av växten, som är myc-
ket svårbestämbar. Några fynd av Ajuga genevensis i senare tid kring Engel-
tofta har såvitt jag vet inte gjorts; senaste växtplatsen för Ajuga geneven-
sis var ju Limhamns-trakten, där den då och då fortfarande kan återfinnas
sporadiskt på gräsmattor; den sista gång jag såg växten spontant kring Lim-
hamn var 1949, då den växte rätt talrikt på en vall mellan Bunkeflo och Lim-
hamn, planterad med almar; denna vall blev senare upplöjd och lokalen helt
förstörd.

Bland rariteter i herbariet kan vidare nämnas Allium carinatum (växt-
plats: Önners mölla), Orchis morio (växtplats: Vällinge), Dianthus super-
bis (växtplats: Ängelholm) samt Senecio palustris som uppgives från Svarte-
land, vilken plats jag dock inte kunnat identifiera i nutiden.

Herbariet är trots de 150 åren i förvånansvärt gott skick, och innehå-
let ger en fyllig bild av växtsamhällena på den tiden. Man ställer sig gärna
den frågan, hur det landskap såg ut, där denna unge student vandrade omkring
uppe i Bjärelandet för att studera floran och pressa sina fynd. Det kan man
endast gissa sig till, men så mycket är säkert, att denna bygd i Bjäre, som
idag är praktiskt taget till 100% ett kulturlandskap, för 150 år sedan hade
ett helt annat utseende. Med ledning av de växter, som samlats, får man fram-
för sig en bild av växlande natur, där åkertegarna varvas med hed- och fä-
ladsmark, kärr och skogskungar. Säkert en för människan betydligt mer rogi-
vande, omväxlande och idyllisk natur än den nutidsbilden uppvisar. Herba-
riet rymmer dessutom för varje växt en beskrivning över dess användning i
hushållet eller till medicinen, och det är en mångfald lustiga namn och kost-
liga upplysningar man får; som exempel kan nämnas att klockljungen, Erica
tetralix, kallas för kopattar och nässelsnärjan, Cuscuta europaea, för hor-
silke.

Helge Rickman

Månplan 1

216 18 Malmö

LUNDS BOTANISKA FÖRENING S MALLORCA -
EXKURSION 21 - 28 APRIL 1973

På påskaftons kväll anlände 31 medlemmar av LBP, däribland under-
tecknad, till Hotel Horizonte i Terreno vid Palma för en veckas Mallorca-
exkursioner. Ljuset på påskdagmorgonen visade, att platsen var botaniskt
sett förträffligt belägen nedanför de skogklädda kullarna runt Castillo
Belver. Efter 10 minuters promenad genom gränderna rakt upp från hotellet
kom vi in i en gles skog av Pinus halepensis med rik undervegetation av
buskar och örter. Här kunde utom tallen en lång rad av mediterrananrådets
karaktäristiska arter och släkter demonstreras, däribland Fistacia lentis-^{Anacardiaceae}
cus, Phillyrea angustifolia, Olea europea i buskform och av Cistus-arterna
^{Oleaceae} C. monspeliensis och den kalkgynnade C. albidus
(berggrunden är här som överallt på Mallorca kalksten). I övrigt rikligt
med orkidéer, särskilt massförekomst av Orchis coriophora ssp. fragrans,
rikligt med ännu inte utslagen Anacamptis, dessutom Orchis tridentata,
Ophrys fusca och speculum och en hel del till, som jag har glömt. En
ansläende orkidé som fäster sig i minnet är den violetta "sparrisen"
limodorum abortivum, som vi iakttog i några grupper av halvmeterkäga,
fingertjocka exemplar. Det var gott om stora knoppar, men endast någon en-
staka blomma visade tendenser till att öppna sig och demonstrera att
blommorna är märkvärdigt vackra på denna ganska monströsa växt. Överallt
på ställen som tycktes ha varit blöta om vintern växte klungor av Sera-
pias lingua och parviflora tillsammans med Ophrys etc. Uppe vid själva
^{Orchidaceae} Castillot iaktogs en hel del vackert blommande ogräs, t.ex. stora bus-
kiga exemplar av cruciferen Carrichtera annua med sina lustiga frukter
med sked på och den vackert svavelgula och sammetsludna fibblan Urosper-
mum dalechampii. På nervägen till Terreno kunde vi i murar och väggar
se en riklig vegetation av bl.a. två sorters väggört, stor och kraftig
Parietaria diffusa (ofta kallad P. officinalis, men den saknas här) och
^{Urticaceae} spåhare, nästan mattbildande Parietaria lusitanica.

På eftermiddagen liksom i fortsättningen använde vi buss, som tog
oss på serpentinväg västerut mot Andraitx genom tallskogar och olivlund-
dar. Här blommade bland tallarna den buskformiga Anthyllis cytisoides ^{Log.}
och bland olivträden massvis av m.el.m. ogräsartade örter som t.ex. den
prydliga Euphorbia serrata. ^{Euph.}

Annandag påsk. Bussen förde oss över slättlandet nordostut mot
Bahia de Alcudia, där förmiddagen ägnades åt saltmarskerna på landsidan
om kustvägen. Här pågår utfyllning och exploatering, höghushotellen
vandrar ut i långa rader, men ännu finns en hel del kvar. Här har tidi-
gare funnits saliner, och rester syns genom att de blötaste partierna

omväxlar med torrare åsar, ungefär som på en mosse med torvgravar. I kanten mot vattnet dominerade små succulenta buskar av Inula crithmoides *Camp.* och minst två arter Arthrocnemum (=perenna Salicornia). Här fanns naturligtvis också skräckinjagande vassa tuvor av Juncus acutus och mindre Juncus *gymna* J. maritimus. Ända nere i Juncustuvorna växte en slank fibbla, som visade sig vara en storvuxen form av den originella Aetheoriza *Camp.* (Crepis) bulbosa, en fibbla med småpotatisar på sina fina underjordiska utlöpare. På de torrare strängarna frodades en ymnig örtvegetation som Rumex bucephalophorus i röda mattor och högvuxna Plantago coronopus-typer. Särskilt anslående var ett manshögt, yvigt och rikt blommande exemplar av Lavatera arborea. Den medhavda matsäcken förtärdes i en sandig tallbacke bland ludna små buskar, Dorychnium hirsutum och den för Balearerna endemiska Thymelaea myrtifolia. Ett litet stycke söderut efter kustvägen gick vi ut bland stranddynerna, som på sina stabiliserade partier bär längst in tallskog och längre ut mot havet täta buskage av vindtuktade Pistacia och den maritima enebusken Juniperus macrocarpa. Här bland snåren var lokalklimatet ganska gott med sol och lä, och en del av eftermiddagen gick åt till siesta. Ute i den rörliga sanden satt djupt rotade Pancreatium maritimum och små "fördryner" kläddes tätt av Lotus *Amarellia* cytisoides i en nästan silvergrå strandform. På hemvägen gjordes kaffeuppehåll i San Juan, och här kunde i en åkerkant beundras massförekomst av en oerhört starkt lila-gulskiftande Linaria triphylla.

Även tisdagen ägnades åt östra delen av ön, närmare bestämt Artá-halvön. På väg mot kusten passerade vi skogsmark av omväxlande Linus halepensis och kraftiga Quercus ilex med en tät och frodig undervegetation som lockade till stopp. Som så ofta när Arbutus unedo dominerar visade sig art- och särskilt örtantalet ganska magert. Bland buskarna märktes Phillyrea angustifolia, Erica multiflora, Calycotome spinosa och den ännu vassare Genista lucida, vackert blommande och endemisk för ön. Raskt vidare till San Pedro vid halvöns nordkust. Här blev artrikedomen mycket större; i en starkt denuderad sluttning ner mot havet dominerad av jättegräset Ampelodesma mauritanicum och med Calycotome, dvärgpalmen Chamaerops humilis, Cistus monspeliensis, Asphodelus microcarpus och andra av mänsklig röjning gynnade arter noterades även Dracunculus vulgaris, Serapias lingua och rikligt med mera exklusiva arter som Lotus tetraphyllus (vacker och originell käringtand, endemisk), Cyclamen balearicum (näst intill endemisk), Helleborus lividus ssp. lividus (endem, en annan underart på Korsika) och Astragalus balearicus (endem), den perfekta nåldynan. Längre upp i sluttningen i en liten ravin kröp den lilla gracila, endemiska Scutellaria balearica, tyvärr inte i blom.

Hela sluttningen torde åtminstone vintertid vara utpräglad fuktig, vilket framgår av artsammansättningen.

På hemvägen över den odlade slätten hade vi tid till ett besök på en "alvarmark" alldeles nära läderstaden Inca. Här avbryts den röda jorden med sina sädesfält och mandelodlingar av ett område med tämligen plana kalkstenshällar. Marken var överallt där jordlagret var mer än halvcentimetertjockt översållad av den lilla tusenskönelika Bellium bellidioides och i övrigt av en lav, som likt vita flingor täckte hållarna mellan blommattorna; den igenkändes av medförd expertis som en Cladonia-art karakteristisk för Ölands alvar. Även "vätar" fanns det, nu nästan uttorkade men med små röda ampeller kvarlämnade i slammet. Det visade sig vara två stycken Crassula-arter, C. vaillantii och C. tillaea (= Tillaea muscosa).

Onsdag förmiddag bjöd på strandklippor vid Cala San Vicente nära Pollensa. Här i skyddade vrår stod buskar av Buxus balearica (rakt inte någon balearendem utan vittspridd i Nordafrika) och Oncidium tricozum. Ute på hållarna satt i alla springor och fördjupningar Dracunculus, och i en vattenfylld gryta flöt och blomade rent av Ranunculus trichophyllus! I djupa, skuggiga och fuktiga schakt bland klipporna letade vi förgäves efter den tjockbladiga hjorttungan Phyllitis sagittata, men klipporna bjöd i stället på den eleganta lilla ormbunken Asplenium petraeae.

Lunchpaus togs på badstranden, och därefter gick färden på den dramatiska vägen ut mot Cabo Formentor. Hisnande stup och storslagen utsikt över Medelhavet, som inte skämde över att ha färg som på vykort. Längst ut på Formentorhalvön, vid fyren, studerade vi Balearzonens vegetation. Det är en starkt maritimt påverkad, låg växtlighet av mest tätt kuddformiga, mer eller mindre taggiga små buskar, i stor utsträckning endemer. Här fanns bl.a. Anthyllis fulgurans (endem), Launaea cervicornis (endem), Teucrium subspinosum (endem), alla med taggar av gamla blomställningar. Här växte också en mycket originell form av Smilax aspera, alls inte slingrande utan styv och kuddformig och mycket smalbladig eller helt bladlös, vidare Limonium caprariense (endem), tagglös men kuddig, storvuxna Ephedra fragilis och en liten köttig och violettblommig korsört, Senecio rodriguesii. Bland dessa kuddar stod stora tuvor av Schoenus nigricans, här ingen kärrväxt men beroende av riklig fuktighet. I ett brant stenskravel klättrade så exkursionen en bit uppåt med näsorna nära marken och belönades med flera krypande små exklusiviteter som Euphorbia maresii (endem) med bara 1-3 cyathier i "flocken", Aristolochia bianorii (endem), brunblommig men elegant, och Cymbalaria aequitriloba, som är endemisk för Balearerna men en tyrrhensk art, d.v.s. inskränkt till västra Medelhavets öar som så många av Mallorcas växter. Bland enstaka

mer storsvuxna örter i stenskravlet märktes Helleborus lividus och ännu inte helt överblommad Paeonia cambessedesii, endemisk förstås, fast somliga vid det utropet påstod sig osäkra sin revolver. Ytterligare sådant bjöds vid en vägtunnel halvvägs tillbaka till Pollensa. På klippväggen satt små prydliga buskar med runda, tandade blad: Rhamnus ludovici-salvatoris (endem) och en smalbladiga, eleganta men kraftigt stinkande halvbusk Teucrium asiaticum (trots artnamnet balearendem). I halvsugga med vattnet sipprande nedför den jordiga sluttningen lyste som små ansikten blommor av Erodium reichardii, en vacker liten art med hela blad i rosett, enblommiga stänglar och centimeterstora, vita, m.el.m. violettådriga blommor.

Torsdag förmiddag tillbragtes ovanför branterna mot havet vid Puerto de Soller. I en gammal tornruin satt åtskilliga arter, bl.a. Frasium majus. Den högvuxna men glesa och örtrika buskmarken dominerades av rikt blommående Euphorbia dendroides och Cneorum. Om man med fara för sitt liv lutade sig ut över stupet kunde man se stora ruskor av blommående Hippocrepis balearica (endem) i klippväggen. Snopet nog visade den sig också växa på flata marken alldeles intill vägen. Här var tydligt nog inget betestryck, som jagar bort så känsliga och smakliga arter. Tillsammans med Hippocrepis slingrade sig den lilla städsegröna Clematis cirrhosa med sina fläckiga små klockblommor. Vid middagstid anlände vi till vår första lokal i den egentliga Sierran, vid tunneln ungefär halvvägs på den nya stora vägen mellan Soller och Puig Mayor. Styrkt av matsäcken klättrade ungefär halva exkursionen uppför en brant skogssluttning och vidare genom en smal skuggig klyfta, som högst upp mynnar ut i det starkt betade bergslandskapet. Här kunde man pusta ut, betrakta utsikten över topparna bort mot den amerikanska radarstationen på toppen av Puig Mayor, studera rovfågel eller den sparsamma växtligheten. I skuggiga, fuktiga lägen växte små mosslika kuddar av Arenaria balearica (tyrrhensk). På vägen upp genom klyftan kunde man se stora vackra murgrönssjök, buskar av Ilex aquifolium och Viburnum tinus och rikligt av fjolårsblöv av Sorbus aria, som visade att här växer ett av Mallorcas ytterst få lövfällande träd. Den stora sensationen i klyftan var emellertid en fläck med snö! på en höjd av gott och väl under 1000 m. Att klyftans läge är svalt och skyddat kunde också ses av endemerna på klippväggarna: Viola jaubertiana, Globularia cambessedesii och Brassica balearica.

Sista exkursionsdagen, fredag, gick färden norrut över låglandet, upp i Sierran och sen från flera hundra meters höjd ner genom den stor-slagna ravin, som mynnar i havet vid la Calobra. Vägen börjar uppe i Quercus ilex-skog och går sedan genom öppen terräng och i hundratals

kurvor ner mot havet. Utsikten pryddes ytterligare av blommande Erica arborea, som här var ymnig trots kalkberggrunden. Längst nere vid havet tog vi av mot ravinen, som mynnar omedelbart öster om La Calobra och kallas Torrente de Pareis. Denna klyfta är brant och svåråtkomlig; mynnningen når man genom en tunnel, växtligheten är också välbevarad. Den permanenta bäck, som flyter genom klyftan, förde nu måttligt med vatten, och det var lätt att följa den de första hundratalen meter. Här växte vid stränderna grå, ännu inte lövade buskage av Vitex agnus-castus och i själva vattenbrynet massor av Leucosium aestivum. En art som väckte visst uppseende var Ranunculus ophioglossifolius, men den är ju i mediterraneanområdet något mera trivial än i Norden! Längre in i ravinen blev det trängre, man fick klättra utefter sidorna och till sist klänga på block i strömfåran omväxlande med att vada eller simma. Vid vintervattenstånd torde det vara riktigt svårt att ta sig fram. Strapatserna lösnade sig emellertid för dem som gav sig in i det, här satt klippväxter som Globularia cambessedesii i knähöjd, Viola jaubertiana t.o.m. i själva strömfåran, tidvis översvämmad. Detta förekomststätt är inte helt ovanligt hos konkurrenssvaga men annars härdiga klippväxter. Tätt tryckta till bergsväggen stod lagerträd, detta lär vara enda lokalen på Balearerna, och på jordiga små avsatser vid klippornas rötter växte både Scutellaria balearica och Erodium reichardii, här och där i springorna revade sig också den lilla späda Sibthorpia africana (även den trots namnet endemisk).

Hemvägen gick via vägen längs med Sierrans nordsida, på hög höjd genom mäktiga skogar av Quercus ilex, där präktiga svarta ollonsvin bökade. Rikligt med orkidéer skyttade under träden och lockade, men den smala slingriga vägen tillät inte parkering av en buss. När till sist en chans uppenbarade sig öster om Escorca belönades rikligt vår väntan. Skogen var välbevarad men ljus och artrik, de endemiska buskarna Teucrium asiaticum och Rhamnus ludovici-salvatoris man vant sig vid att se på kala klippor satt här i sannolikt ursprungligare omgivning. En smalbladig form av Hypericum hircinum, en gång beskriven som egen art men inte distinkt, växte i en liten bäckravin. På klippväggar i skogen fann jag den lilla Parietaria mauritanica, en huvudsakligen nordafrikansk art *Urlica* som fullbordade tretalet; därmed hade vi sett alla Mallorcas väggörter. Men: det som väckte störst intresse var väl i allmänhet orkidéerna, här fanns Himantoglossum longibracteatum, Orchis longicornu, Aceras anthropophorum och Neotinea intacta plus med säkerhet en hel del till som jag har glömt. Det finaste fyndet torde vara Neottia nidus-avis; den kan knappast vara vanlig eftersom den helt saknas i Flora Balearica. Vegetationen var även intressant med tanke på att normalt kalkskyende arter som

Erica arborea och Cistus salvifolius tillsammans med mossor som Hylocomium splendens och Hypnum cupressiforme gav intryck av sur miljö trots kalkunderlaget.

Lördagen ägnades i princip åt inpackning och (lång) väntan på hemfärd till Sverige, men de som hade tid och lust gick en tur till uppåt skogarna vid Belver. Nu efter en vecka var Anacamptis kommen i praktfull blomning, och ytterligare några Ophrys kunde inkasseras, varigenom hela orkidéskörden kom att uppgå till något mellan 20 och 22 arter, ett inte så dåligt resultat för västra medelhavsområdet om man inte är specialjägare.

Per Lassen
Inst. för syst. botanik
Ö. Vallgatan 18-20
223 61 Lund

U P P R O P

Till Dig som ännu inte tagit del av vårt upprop å kallelsekort med information om planerade sommarkurser i floristik.

Vi planerar således att, tillsammans med Institutionen för Systematisk Botanik, anordna fältkurser för floristiskt intresserade.

Föreläggningen kommer att bli på den ännu inte bestämda studieorten i fält.

Lämplig tid: slutet av juni och juli månad

Kursens längd: 10-14 dagar

Pris: maximalt 500 kronor

Ledare: från Inst. f. Syst. botanik

Om du är intresserad av att gå en dylik kurs sommaren 1974 eller vid något senare tillfälle, skriv till: Sekreteraren, Lunds Botaniska Förening, Ö Vallgatan 18, 223 61 Lund.

I N N E H Å L L S F Ö R T E C K N I N G

Björn Aldén: Föreningens verksamhet våren 1973	1
John Kraft: Ölandsexkursionen pingsten 1973	7
Sven Snogerup: Dovreexkursion 4 - 9 augusti 1973	10
John Kraft: En <i>Thesium alpinum</i> -lokal vid Högstby i Kalmar län 1973	16
Helge Rickman: <i>Atriplex sabulosa</i> i fortsatt expansion	18
Helge Rickman: Har <i>Genista anglica</i> funnits i Skåne?	19
Per Lassen: Lunds Botaniska Förenings Mallorcaexkursion 21 - 28 april 1973	21
Upprop	26

BOTANISKA NOTISER

utkommer kvartalsvis. För medlemmar i Lunds Botaniska Förening är prenumerationen inkluderad i medlemsavgiften, som under 1973 är 60 kr (för studerande utan akademisk examen 30 kr). - Följande äldre årgångar är tillgängliga: 1896, 1922-1933, 1935-1942, 1948-1972. Pris för medlemmar 40 kr per årgång.

GENERALREGISTER TILL BOTANISKA NOTISER

1839 - 1938 Pris för medlemmar i Lunds Botaniska Förening 10 kr.

BOTANISKA NOTISERS SUPPLEMENT

är en föregångare till Opera Botanica. De tre utkomna volymerna (1947-1954) finns alltså tillgängliga till ett pris av 10 kr per volym för medlemmar i Lunds Botaniska Förening. - Föreningen sänder gärna uppgift om innehåll.

OPERA BOTANICA

Innehåller större arbeten. Under åren 1953 - 1972 har 33 volymer utkommit, varje med ett individuellt pris. Medlemmar i Lunds Botaniska Förening är berättigade till 40% rabatt. - Föreningen sänder gärna uppgift om innehåll och priser.

MEDLEMSAVGIFTER 1973

Årsavgift för medlemskap med Botaniska Notiser	60 kr
Årsavgift för medlemskap med Svensk Botanisk Tidskrift	40 kr
Årsavgift för medlemskap med båda tidskrifterna	95 kr
Årsavgift för medlemskap utan tidskrift	15 kr
Avgift för ständigt medlemskap med Botaniska Notiser	700 kr

Samtliga nordiska medlemmar erhåller föreningens medlemsblad.

